

- Бойчук Ю. Д. Екологія і охорона навколишнього середовища : навч. посіб. / Ю. Д. Бойчук, Е. М. Солоненко, О. В. Бугай. – Суми : ВТД «Унів. Книга», 2002. – 284 с.
- Данилишин Б. М. Сталий розвиток України: реалії і проблеми / Б. М. Данилишин // Проблеми сталого розвитку України. – К. : БМТ, 2000. – С. 133-150.
- Державна служба статистики : [Електронний ресурс] : офіційний сайт. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
- Луцько В. С. Удосконалення економічного механізму регулювання екологічної безпеки : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.08.01 «Економіка природокористування і охорони навколишнього середовища» / В. С. Луцько; НАН України, Рада по вивч. продукт. сил України. – К., 2001. – 19 с.
- Медико-демографічна ситуація та організація медичної допомоги населенню у 2010 році: підсумки діяльності системи охорони здоров'я та реалізація Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава». – К. : ОЗ України, 2011. – 104 с.
- Мордвінов О. Г. Управління аграрним природокористуванням в умовах ринкової трансформації / О. Г. Мордвінов. – К. : Вид-во УАДУ, 2000. – 344 с.
- Сердюк А. М. Профілактичне спрямування медицини як стратегія реформ охорони здоров'я / А. М. Сердюк // Журнал НАМН України. – 2011. – № 1. – С. 39-43.
- Якушик І. Д. Економіко-екологічні проблеми удосконалення природокористування в агропромисловому комплексі України / І. Д. Якушик. – К., 1997. – 300 с.

Маринчук С.Г.

УДК 339.5

ТИПОВІ СХЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ОФШОРНИХ ТА ОНШОРНИХ ЗОН ДЛЯ ЗМЕНШЕННЯ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Вже давно не секрет, що українські бізнесмени активно використовують в цілях податкового планування структури, зареєстровані в класичних офшорних і низькоподаткових юрисдикціях.

Найбільш простий і популярної сферою використання офшорних компаній є сфера міжнародної торгівлі. Здійснення експортно-імпортних операцій через підконтрольні офшорні компанії мають дві важливі переваги для українських підприємств порівняно з прямою міжнародною торгівлею.

У по-перше, це уникнути ризику нарахування пені державною податковою інспекцією (0,3% від вартості товару за кожний день прострочення) у разі несплати іноземним контрагентом ціни контракту (варіант експорту) або поставки товарів (варіант імпорту) у встановлений Законом України "Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті" граничний термін. Законодавець періодично змінює даний граничний термін то 90, то 180 днів. Тобто, якщо торговим партнером буде підконтрольна офшорна компанія, то цей ризик можна уникнути як у імпортній, так і в експортній операції. І все тому, що офшорні юрисдикції, на відміну від України, не мають обмежень валютного законодавства і не нервують з приводу так званого «виведення» капіталу за кордон.

І по-друге, українські бізнесмени з підконтрольними офшорними компаніями отримують прекрасну можливість регулювати торговельний прибуток і митну вартість товарів. При правильному розрахунку регульованої ціни товару, істотно знижується податкове навантаження на українське підприємство.

Це явище у світі вже давно називають недобрим словосполученням - "трансфертне ціноутворення".

Таблиця 1. Структура торговельного обороту України з офшорними юрисдикціями за IV квартал 2011 року.

Країна	Сумарний торговий оборот		Експорт		Імпорт	
	Тис дол. США	%	Тис дол. США	%	Тис дол. США	%
ВСЬОГО	575681		535708,1		39972,9	
ОАЕ	208312,7	36,185%	188289,2	35,148%	20023,5	50,093%
Британські Віргінські О-ви	178807,7	31,060%	178670,7	33,352%	137	0,343%
Сингапур	100410,8	17,442%	95886,4	17,899%	4524,4	11,319%
Кіпр	40210,8	6,985%	37007,6	6,908%	3203,2	8,013%
Мальта	22413,6	3,893%	22346,7	4,171%	66,9	0,167%
Гонконг	12785,3	2,221%	5041,3	0,941%	7744	19,373%
Інші офшорні юрисдикції	12740,1	2,213%	8466,2	1,580%	4273,9	10,692%

Ідея полягає в штучному перенесення торгової прибутку від експортно-імпортної операції з українського підприємства в офшорну компанію з класичної офшорної зони. Ця мета досягається до неподобства просто - необхідно поставити між продавцем і покупцем таку собі компанію "прокладку" - офшорного посередника, на якому і буде осідати 90-95% всієї торговельної прибутку. Торгова прибуток офшорної компанії фактично складається з дельти між регульованою ціною та ринковою ціною на товари. Реалізація схеми трансфертного ціноутворення з українськими компаніями і формула розрахунку регульованої ціни залежить від типу схем, які по напрямку можна розділити на:

- Експортну схему (український виробник або трейдер експортує товари за кордон через пов'язану офшорну компанію);

- Імпортну схему (український імпортер закуповує іноземні товари через пов'язану офшорну компанію);

ТИПОВІ СХЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ОФШОРНИХ ТА ОНШОРНИХ ЗОН ДЛЯ ЗМЕНШЕННЯ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

- Експортно-імпортна схема транснаціональної корпорації (дочірня компанія транснаціональної корпорації в Україні імпортує товари через пов'язану офшорну компанію, яка в свою чергу купила цей товар у іншого дочірнього підприємства транснаціональної корпорації, яка виробляє цей товар у країні з низьким рівнем оплат

У Таблиці 1 наглядно видно структуру торговельного обороту України з офшорними юрисдикціями за Листопад і Грудень 2011 року.

Рис. 1. Структура торговельного обороту України (імпорт + експорт) з офшорними юрисдикціями IV квартал 2011 року.

На Рисунку 1 та у Таблиці 2 наглядно видно статистику «торгівлі» України з деякими офшорними та оншорними зонами

Щоб розуміти, наскільки вигідно середнього і великого бізнесу використовувати торгові схеми трансфертного ціноутворення, слід навести кілька банальних прикладів розрахунку торгових схем. Насправді офшорна математика досить не складна, якщо детально розбиратися в системах оподаткування використовуваних юрисдикції.

Таблиця 2. Структура зовнішньої торгівлі України товарами за I квартал 2011 року з деякими країнами.

	Експорт		Імпорт		Сальдо
	тис.дол. США	у % до I кварталу 2010р.	тис.дол. США	у % до I кварталу 2010р.	
Гонконг	5293,4	33,1	6791,6	140,6	-1498,2
Кіпр	48616,5	150,6	56601,7	1157,0	-7985,2
Об'єднані Арабські Емірати	80796,1	210,9	18102,1	193,7	62694,0
Беліз	2220,0	103,1	433,4	244,1	1786,6
Віргінські Острови (Брит.)	53371,3	46,8	184,3	-	53186,9
Панама	1314,9	15,7	2195,4	976,8	-880,5
Екваторіальна Гвінея	104,8	8,1	3,0	-	101,8
Велика Британія	136102,5	168,2	221441,0	127,0	-85338,5

Перший тип – експортна схема (Рисунок 2). Вона найбільш проста у своїй реалізації. Переваги експортної схеми трансфертного ціноутворення полягають в простоті розрахунку регульованої ціни, відсутності проблем при митному оформленні товару в Україні і різноманітності вибору офшорних юрисдикцій, які можливо використовувати для реєстрації торговельних компаній для подальшого експорту товару іноземному покупцеві. Тобто, експортна схема, на відміну від імпортної, не несе негативних наслідків від торгівлі з країнами з Переліку офшорних зон, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2003 р. N 77-р.

Формула розрахунку регульованої ціни експортної схеми також досить проста. Як відомо, на експортні операції в Україні нараховується нульова ставка ПДВ, а вивізні мито та акциз не стягуються, за винятком деяких категорій товару, список яких значно зменшується зі вступом у СОТ. Тому метою податкового планування української компанії стає винятково зменшення своєї торгової прибутку для мінімізації сплати податку на прибуток.

Таким чином, регульованою ціною за експортною схемою є собівартість продукції плюс незначна маржа (наприклад, 5% від собівартості товару). Тобто оскільки об'єктом податку на прибуток є валовий прибуток підприємства, то фактично підприємству необхідно буде сплатити 23% (за новим податковим кодексом) податку на прибуток з цієї закладеної маржі в 5%. В результаті ефективна податкова ставка з експортної операції буде складати 1,15% від собівартості товару.

Що стосується офшорної компанії (див Рисунок 3), яка підконтрольна Україні, то її дії можна розділити на два етапи:

1. Перший - це укладення контракту за регульованою ціною з українським підприємством на умовах FCA до митного ліцензійного складу, прийняття товару і наступний повний розрахунок (не пізніше встановленого ліміту (180 днів) після оформлення вантажної митної декларації, інакше може з'явитися податковий інспектор і нарахувати 0,3% пеню в казну нашої держави). На валові витрати українське підприємство віднесе тільки витрати з перевезення до складу.

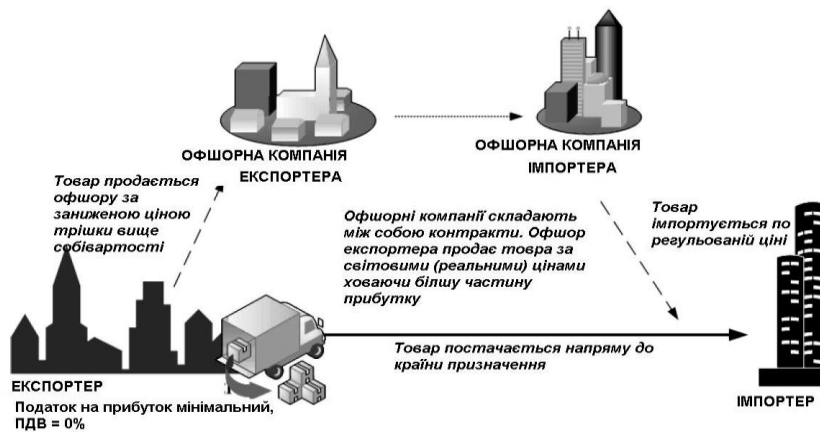

Рис. 2. Експортна торгова схема.

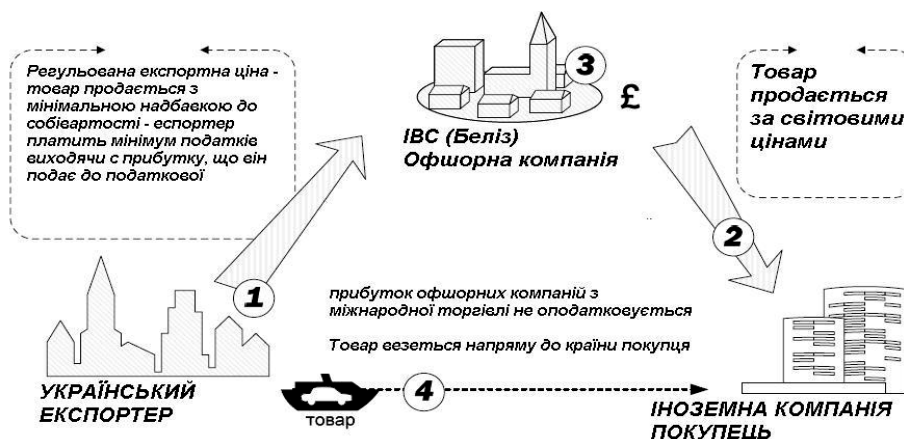

Рис. 3. Експортна схема трансфертного ціноутворення.

2. Другий етап - укладення контракту за світовою ціною з іноземним покупцем, отримання платежу за товар і організація перевезення цього товару з України (від митного ліцензійного складу) до країни призначення.

Таким чином, прибуток офшорної компанії становитиме різницю між регульованою ціною (собівартість плюс незначна маржа) і світовою ціною, зменшену на можливі витрати від основний перевезення і страхування цього товару. Але такий торговий прибуток оподаткування не буде оподатковуватись у класичній офшорній зоні (чинності територіального принципу) або в низькоподатковій юрисдикції без корпоративного податку.

Щоб побачити ефект податкової економії, давайте порівняємо два розрахунку: прямий експорт товару від української компанії (виробника або трейдера) та експорт через підконтрольну офшорну компанію.

Для прикладу візьмемо умовну стандартну партію товару без індикативної ціни і необхідності сплати експортного мита та акцизного збору. Припустимо, що собівартість цієї партії товару становить €200 000, а її ринкова вартість на світових ринках - € 300 000. У цього товару вже є покупець зі Чехії. Вартість основного перевезення в Чехію товару становлять €15 000. Якщо українське підприємство буде експортувати цей товар безпосередньо чеської компанії на умовах DAF, то податок на прибуток буде становити €21 250, а чистий прибуток - €63 750.

У разі експорту через офшорного посередника на умовах FCA, податок на прибуток українського експортера становитиме лише € 2 500, його чистий прибуток € 7 500, а чистий прибуток офшорного посередника - 73800€ (з урахуванням стандартної вартості річного утримання офшорної компанії в € 1400). Тобто сумарна чистий прибуток українського експортера та підконтрольної йому офшорної компанії становитиме € 81 300. Таким чином, загальна економія на податках в цій експортній операції становить €17 500, що в загальному-те є достатньо обґрунтованою мотивацією для пересічних українських бізнесменів у використанні офшорного посередника в експортних операціях (див Рисунок 3.4 як наглядний графік).

Але оскільки вартість річного утримання класичної офшорної компанії і її банківських рахунків становить фіксовану суму (стандартно € 1000-1500), то і використання експортної схеми з офшорним посередником є економічно обґрунтованим лише за наявності певного рівня торговельного обороту. У наведеному прикладі мінімальний обсяг експорту в рік, при якому використання офшорного посередника є обґрунтованим, становить €19 000. Тобто, чим більше товару буде експортуватися за рік, тим більша економія на податках буде досягатися в Україні.

Зазначимо, що розмір експортного відшкодування ПДВ не залежить від того, буде в схемі офшорний посередник чи ні. Наявність самої по собі можливості експортного відшкодування ПДВ українському підприємству залежить виключно від ПДВ-кредиту. Тобто, насправді важливо не за якою ціною буде

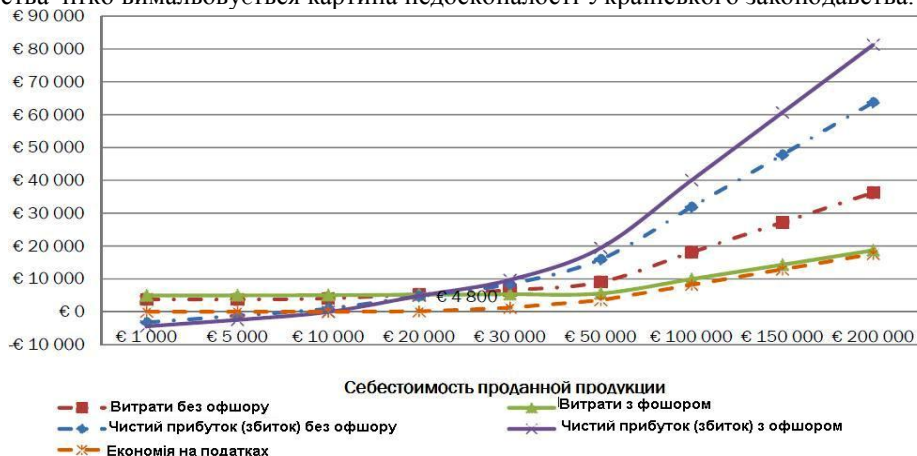
ТИПОВІ СХЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ОФШОРНИХ ТА ОНШОРНИХ ЗОН ДЛЯ ЗМЕНШЕННЯ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

продаватися товар нерезиденту, а за якою ціною раніше купувався в іншого ПДВ-платника товар або сировина для виготовлення товару. У цьому прикладі в собівартості продукції є сировина і послуги на загальну суму € 170 000 (в тому числі ПДВ € 34 000), які український експортер придбав у зареєстрованих платників ПДВ. Оскільки експортер нарахував при експорті товарів ПДВ за нульовою ставкою, а його ПДВ-кредит становить € 34 000, то і до експортного відшкодування з бюджету експортеру належать € 34 000.

Таблиця 3. Порівняння розрахунків податкового навантаження.

Вихідні дані експортної схеми:					
Собівартість готової продукції	€ 200 000	Ринкова вартість продукції	€ 300 000	Вартість основної перевози	€ 15 000
Ставка податку на прибуток	23%	ПДВ ставка	0%	Експортне Мито	Відсутнє
		ПДВ-кредит	€ 34 000	Акцизний збір	Відсутній
Розрахунок регульованої ціни експорту:					
		Експорт через офшорного посередника		Прямий експорт іноземному покупцю.	
Маржа українського експортера		5%		39,5%	
Регульована ціна експорту		€ 210 000		€ 300 000	
Податок на прибуток в Україні		€ 2 300		€ 21250	
Чистий прибуток експортера		€ 7 500		€ 63 750	
Вартість утримання офшорної компанії посередника на рік		€1400		-	
Чистий прибуток офшорної компанії		€ 73 800		-	
ПДВ зобов'язання		€ 0		€ 0	
Експортне відшкодування ПДВ		€ 34 000		€ 34 001	
Сума економії на податках		€ 17 550		-	

Проаналізувавши всі вищезгадані схеми уникнення або зменшення податкового навантаження на підприємства чітко вимальовується картина недосконалості Українського законодавства.

Рис. 4. Визначення рівня обсягу продажів, з якого використання офшорного посередника є економічно обґрунтованим.

На превеликий жаль це лише невелика частина схем що існують та використовуються Українським бізнесом. На погляд автора тільки вдосконалення податкового законодавства та фіскальної політики в цілому зможуть привести до унеможливлення використання таких та подібних схем і як наслідок значно підвищити податкові надходження до бюджету та значне зменшення тінізації економіки.

Джерела та література:

1. Державний комітет статистики України : [Електронний ресурс] : офіційний сайт. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Державна митна служба України : [Електронний ресурс] : офіційний сайт. – Режим доступу : <http://www.customs.gov.ua/>
3. Національний банк України : [Електронний ресурс] : офіційний сайт. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/>
4. Державна податкова адміністрація України : [Електронний ресурс] : офіційний сайт. – Режим доступу : <http://www.sta.gov.ua/>